

1852–1912

Caragiale

Ştiință

ION LUCA CARAGIALE

OPERE

Ediție în trei volume

2

PROZĂ LITERARĂ ÎN PERIODICE. POSTUME

Ion Luca Caragiale este unul din cei mai mari scriitori români ai secolului XX. A scris peste 100 de opere teatrale, numeroase articole și recenzie, precum și numeroase romane, povestiri și eseuri.

În cadrul proiectului "Opera în trei volume", volumul al doilea cuprinde proză literară în periodice și postume, precum și articole și recenzie.

În cadrul proiectului "Opera în trei volume", volumul al doilea cuprinde proză literară în periodice și postume, precum și articole și recenzie.

În cadrul proiectului "Opera în trei volume", volumul al doilea cuprinde proză literară în periodice și postume, precum și articole și recenzie.

CUPRINS

ÎN PERIODICE

Cronică fantastică	6
Zigzag!... [„O armată formidabilă...”]	9
Cronica sentimentală	11
Cronica fantazistă	14
Zigzag [„Cum să–ncep...”]	15
Depeși telegrafice. Serviciul gratuit și de porunceală al „Ghimpelui”	19
Cronica [„A! doamnelor și domnilor...”]	20
Cronica [„Aflați-mi, iubiți cititorii...”]	24
Una-alta	26
Felurimi	28
Profesie de credință	29
Gogoși	30
Răzbuel	37
Prospătura	38
În stilul și cu sintaxa „Monitorului oficial”	40
Ultime gogoși calde	40
Către cititori	43
Situația Europei	43
Parlamentare. Camera din Stambul	45
Manifestul „Claponului”	48
[Respectul datorit autoritatii]	49
Mulțumire publică	50
Importantism. Ultima gogașe	51
Oriente. Două documente	51
Corespondență sentimentală [„Întâmplarea...”]	55
[Cură la apele de la Văcărești]	57
[Cetățeanul Ghiță Calup]	58
[Calendar]	58
Regentul anului	60
Eclipse	61
Lache și Mache	61

Braște... destule	64
Diverse	66
Răzbuel. 1877	66
[Formular de procese-verbale polițienești]	68
O întâmplare la Ierusalim (după E.A. Poe)	69
Sistema doctorului Catran și a profesorului Pană (după E.A. Poe)	71
Corespondență sentimentală [„Un reporter al nostru ne împărtășește...”]	85
Povestea isprăvilor diplomatice ale lui C.A. Rosetti	87
O întâmpinare	90
Crăcanel	90
Aforisme	92
Din foloasele tiparului	93
Varietăți literare. Canard-rățoi	101
Cronica [„Câteva varietăți literare...”]	104
Leac de guturai [După Mark Twain (Samuel L. Clemens)].	
Din Schițele americane	105
Moftul român	109
La luminărie	111
Spiritism și telepatie	112
Istoric	114
Către spiritiștii români	115
Moftul (Studiu de mitologie populară)	116
O necuvîntă	118
Poveste de contrabandă	119
Culmea nenorocului	122
Jertfe patriotice	123
Mediul spiritist	126
O lămurire	127
Polemică în perspectivă	128
Moftangii	128
Rromânul	128
Rromâncă	130
Savantul	132
Un tenor scăpatat	133
O replică	134
Cugetări	135
La tribunal	136
Chestiuni militare – Prognosticuri războinice.	
Fumuri de cucerire	136
Succesul „Moftului român”	136
La poștă	137

O pildă	138
Trecutul și prezentul. Istorie și limbă	138
Din albumul unei pianiste	139
Instantanee. Un oficios	139
O răutate	140
Școala română	140
Accident parlamentar	142
Sfaturi	143
Meteorologie	144
Manifestul „Moftului român”	145
Epidemie	146
Câteva culmi și reflecții	147
„Moftul” în fața opiniei publice	147
Justiția română. Secția corecțională	149
Poetul și „Moftul”	152
Cacofonie	153
Mofturi	154
High-life [„O țară eminentamente agricolă...”]	156
Logica baroului	157
Magnum mophologicum	159
Olga și Spiriduș	159
Scandal academic	161
C.F.R. Raport către șeful mișcării, din partea șefului unei gări	162
Politica	163
În tren accelerat. Anecdotă realistă	165
Elocuență	166
Carnet high-life	167
Jurnalul nostru. Ce lipsește „Moftului”	167
Către cititori	169
Smărăndița. Roman modern	170
Nedescifrabil	187
Spanacul și bomba. Încă o lovitură dată presei	187
Apa blagoslovită. Legendă indică	189
Arendașul român	189
Culmile reporterului	191
Culmi	192
Poruncă domnească	192
Adevărul	193
Intre coroană și națiune și „Liga literară”	195
Istoria mutului	195
Flăcău	196
Precauție inutilă	197

Rețetă practică pentru a face o lucrare literară, în genere	198
Cum să înțeleg țărani	198
Tardivitate	199
A. Odobescu	199
Drama din strada Alecsandri	207
Şah și mat!	228
Varietați literare. Fantezie politică	231
Autoritate	232
Scrisorile unui egoist	236
Din „Princepele” lui Machiavelli	244
Poetul Vlahuță. Schiță	248
Lungul nasului. Basm oriental	260
Minciună. Din snoavele populare	264
O balercă de Amontillado (după Edgar Poe)	266
Masca (după Edgar Poe)	271
Norocul și mintea	275
O plimbare la Căldărușani	276
Grav eveniment literar	279
Cronica de joi	281
Cum se naște o revistă?	284
Karkaleki	287
O reparație	289
Paradoxal	291
O blană rară	293
Gazometru	296
Baioneta inteligentă	298
Politică și delicate	301
Fără noroc. Snoavă populară	305
Palatul Cotrocenilor	306
Articol de reportaj	307
Cazul lui Pawlowsky	312
În vreme de război	313
Istoria se repetă	328
Slăbiciune	330
Zgomot	333
[Cometa Falbi]	336
Despre cometă	339
Accelerat No. 17	344
„Națiunea română”	348
Leac de criză	352
[Scrisorile anonime]	356
Cum devine cineva revoluționar și om politic...?	359
La Paști	363

[Dărâmarea bisericii Vărzaru]	367
Emulațiu-ne	371
Dascăl prost	375
Premiul întâi. O reminescență din tinerețele pedagogului	378
Cum stăm...	383
Bacalaureat	386
Deziderate legitime	389
Cam târziu...	392
Imaginație, stil și clictir	396
Tribuna liberă!	398
Economii..	399
Educaționa sentimentală la vite	401
Politică înaltă	403
O ședință la „Junimea” în ajunul Anului Nou	404
Tatăl nostru	406
Teatrul la țară	408
Un frizer-poet și o damă care trebuie să se scarpine-n cap...	409
Moșii (Tablă de materii)	411
Tot Mitică	412
Liga	421
Țara lui Hübsch	422
Lună de miere	424
Talmudic	429
O culme [„Din articoul...”]	430
Cele trei zeițe. Poemă pedagogică	430
„Moftul” făcător de minuni	431
Oribilă stagnațiu-ne	432
Înfiorătoarea și îngrozitoarea și oribila dramă din strada Uranus	434
Marele concurs literar al „Moftului român”	435
O culme [„Care e culmea artei...”]	436
Infamie...	436
La Peleș	439
Politica [„Nu mă pricep la politică... ”]	441
Greșală de tipar	443
Poveste de Paști	443
Făcătoare de minuni...	446
Poeme în proză	450
Inițiativa...	453
Ouale roșii. Cronică veche	457
Dintr-un catastif vechi	459

Calla Delavrancea	463
Peste 50 de ani	465
Pradă de război... Anecdotă orientală	468
Sfânta Ghenoveva	472
Un incident de senzație	475
Curiosul pedepsit [după Cervantes]	478
Fecioara-din-Lună [Poveste japoneză]	488
Un băiețăș rău (de MarkTwain)	493

POSTUME

Abu-Hassan	498
Poveste	522
Mare excursiune română prin județul Neamț	537
[Repertoriu de nume proprii]	539
Dă-dămuit... mai dă-dămuit	552
[Ultime cugetări]	561
NOTE ȘI COMENTARII	563

Volumul al doilea cuprinde proza literară publicată în periodice, inclusiv traducerile libere și adaptările cu un mare grad de originalitate ale scriitorului, neincluse de acesta în vreunul din volumele publicate. Îi se adaugă, într-o secțiune aparte, câteva texte care au fost tipărite pentru prima oară postum, fie în volumul *Abu Hassan* (1915), fie în periodice, fie reproduse după manuscrise. Textele sunt stabilite, ordonate, adnotate și comentate urmând principiile expuse de îngrijitorii ediției în *Nota asupra ediției* din volumul întâi.

Responsabil de ediție: Mihai Papuc

Corector: Lucia Turcanu

Redactor tehnic: Nina Duduciuc

Machetare computerizată: Anatol Andrițchi

Copertă: Vitalie Ichim

Întreprinderea Editorial-Poligrafică *Știința*,
str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova;
tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27;
e-mail: prini@stiinta.asm.md; prini_stiinta@yahoo.com;
www.stiinta.asm.md

DIFUZARE:

Republica Moldova: ÎM Societatea de Distribuție a Cărții PRO-NOI
str. Alba-Iulia, nr. 75; MD-2051, Chișinău;
tel.: (+373 22) 51-68-17, 71-96-74; fax: (+373 22) 58-02-68;
e-mail: info@pronoi.md; www.pronoi.md

Toate drepturile asupra colecției „Moștenire”, inclusiv asupra acestei ediții, aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice *Știința*.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Caragiale, Ion Luca

Opere: Ediție în 3 vol./Ion Luca Caragiale; Ediție, cronologie, notă asupra ediției, note și comentarii de Stancu Ilin, Nicolae Bârna, Constantin Hârlav. Studiu introductiv și coordonare de Stancu Ilin. – Ch.: Î.E.P. *Știința*, 2015 (Combinatul Poligr.). – (Col.: „Moștenire”, ISBN 978-9975-67-986-2). – ISBN 978-9975-67-988-6

[Vol.] 2: Proză literară. În volume. Postume. – 2015. – 656 p.

ISBN 978-9975-67-990-9

821.135.1-3

© Studiu introductiv și coordonare: Stancu Ilin, 2015
© Ediție, cronologie, notă asupra ediției, note și comentarii:
Stancu Ilin, Nicolae Bârna, Constantin Hârlav, 2015
© Î.E.P. *Știința*, 2015

ISBN 978-9975-67-990-9 (Vol. 2)

ÎN PERIODICE

CRONICA FANTASTICĂ

Suntem în anul grației 3874...

— Cum se poate?...

— Mă rog, mă iartă, amabile cititor. Dă-mi voie a te ruga să nu mă-ntre-rupe până la fine. Îmi promiți că mă vei lăsa să termin ceea ce d-abia am început? Comptează pe promisiunea d-tale. Rencep dar.

Suntem în anul grației 3874; ne aflăm în cetatea Tâmpitopole, locuită de sinecorzi, ciudate ființe bipezi, cărora le lipsește partea stângă a toracelui cu toate ale ei. Sinecorzii sunt un trib de chinezi.

Deschid, cu permisiunea d-v., o mică paranteză istorică explicativă.

(Acum două mii de ani, chinezii declarară rezbel Rusiei, vastă țară ce coprinde jumătate din continentul Europei.

— Observați bine că narez numai faptele; nu fac niciun comentariu. — Bătaia a avut loc pe frunțaria celor două țări. Chinezii triumfară și, trecând peste regimenterile rusești ca peste un imens bulevard de cadavre, în o săptămână fură în capitala inamică, în două săptămâni ajunseră în centrul Europei și în trei, după ce străbătură și bătură, una după alta, toate țările mari și mici, se opriră la ţărmii Atlanticului. Poate că ar fi mers și mai-nainte dacă ar mai fi avut cu cine să se mai bată... Lumea întreagă, zguduită, fu forțată a recunoaște realitatea acestei invaziuni și i se-nchină. Două mii de ani au trecut, și chinezii, cu perspectiva d-a domni până la judecata din urmă, domnesc asupra continentului vechi pe care l-au chinizat — permiteti-mi acest singur novicism — cu totul.)

Închid aci paranteza crezându-vă luminați de ajuns.

Acum, grațioasă cititoare, și d-ta, amabile cititor, dacă dorîți a face o excursiune prin cetate, procurați-mi placerea a vă-ncrede în mine și a mă urma. Voi fi prea fericit să vă serv de cicerone în Tâmpitopole, care, aflați și țineți minte, este numai o sucursale a Pekingului.

Pornim?... A! mă iertați, fiți buni și vă arma cu aceste foi de palmier; o să vă fie nedispensabili pentru a vă apăra d-arșița soarelui.

Acum, aidem! O singură recomandațiune am a vă face: strâmbați puțin picioarele în maniera chineză; este un mijloc prezervativ contra alunecușului porcelanului smâlțuit cu care sunt acoperite stradele. Așa!

Priviți, mai întâi, aci, unul din cele mai superbe edificiuri; este pagoda idolului Kin-Lau; este locul unde se regulează afacerile privitoare la bra-mani. Aci este mai mare peste toți Mandarinul Ti-Li, mare învățat, care odinioară a fost trămis prin institute cu însărcinarea exclusivă d-a strâmba picioarele chinezilor de mici, pentru a le face să se bucure mai târziu de rahitism, calitate ce trece în mare considerație la chinezi. Așa e că este foarte mândră pagoda lui Kin-Lau cu arhitectura ei antică și coloarea ei galbenă? Cată să știți, coloarea chineză prin excelență este galbenul.

Aruncați-vă dincoace ochii; vedeti cazarma și cancelaria Mandarinului Păcei, Lis-Kyng, viceguvernator militar și civil al Tâmpitopolei; aci este rezervoriul ordinei și păcei, stabiliment liniștitor al spiritelor prea iuți și corigător al moravurilor. Ia uitați-vă la chinezul acela care ieșe din cancelaria Mandarinului Păcei, unde și-a petrecut noaptea din cauză că s-a aflat dormind beat de opiu pe stradă. Vedeti-1, mă rog, ce deșelat pare a fi în urma corecției ce i-s-a aplicat.

Aici, este Casa Justiției. Ce severă fațadă! Totul respiră nepărtinirea și oarba dreptate. Întoarceti-vă puțin privirile spre acel nenorocit chinez care sosește asudat și gâfâind cu o hârtie în mână și năvălește pe scara principală a Casei Justiției! Îl cunosc, este bietul Pim-Pim. Nu vă uitați că e slab și lihnit; era gras și burtos acum vro cinci ani, când adversitatea soartei îl îmboldi să intente proces unui vecin care-i răpise un pui de curcă din curte. Vedeti-1, ieșe din Casa Justiției. Ce tristă figură! O să fie silit bietul chinez să bea cinci cești de ceai și șapte doze de opiu pentru a-și recăpăta buna umoare. Dacă nu vă este antipatică figura lui Pim-Pim și dorîți să-l mai vedeti, veniți aci și mâne și-n orice zi voiți, pe la orele astea; pentru dânsul procederea d-adineaori este o sacră datorie pe care în toate diminețile o împlinește cu cea mai strictă fidelitate.

Edificiul de colo, pe ușa căruia se văd încrucisate două cotoare de lemn de banan — emblemă ce reprezintă libertatea-n alegeri — este așa-numita de chinezi Muma Tutulor. Câtă gingăsie în nume chiar. Sunt foarte picanți chinezii într-ale lor.

Priviți dincoace, pe poartă, această imagine alegorică: plin de sudoare și despoiat, un chinez, condamnat la un supliciu analog cu al fetelor din Danaos, aruncă cu o lopată colosală cătărimi enorme de aur în gura mereu deschisă a unui monstru etern flămând. Lugubră fantazie!... Ați crede că această poartă este intrarea infernului, dasupra căreia geniul cel rău, așa, de

gust, a pus să se zugrăvească un specimen de modul cu care cineva petrece în regatul lui; ei bine, nicidecum: aci, am onoare a vă spune, este casa numită Punga publică; Mandarinul cel mai mare peste astă pungă este Punga-ciu, titlu dat prin simplă derivăriune etimologică.

Atențjune, doamnă! gravitate, domnule! Trecem pe dinaintea palatului lui Sik-Tir, guvernator general al Tâmpitopolei și reprezentante al Fiului-Soarelui de la Peking. Aș avea și aș voi să vă spun multe despre Sik-Tir, dacă în jurisdicțiunea chineză nu ar fi scris că se taie limba oricărui va cuteza să puie-n discuțiune numele acestui suprem mandarin.

Să ne plecăm frunțile la pământ, după obiceiul pământului, și să ne vedem de cale.

Cred, acum, doamnă, că sunteți ca și mine de părere, după atâta umblet și fatigă, să intrăm în acest elegant stabiliment public. Vom lua și noi ceaiul și vom fuma opiu, repauzându-ne puțin. Din fericire, acesta este tocmai locul public de predilecțione al tuturor notabilităților chineze din Tâmpitople. Este adevarat, nicăieri aici nu se servă ceaiul în mai bună calitate. Să intrăm.

Priviți pe chinezii mei cum șed cu indolență pe tapetele lorizar colorate; vedeți cum, prin o mișcare d-o regularitate perfectă și egală, clătinând capul când afirmativ, când negativ, sorbind cu deliciu ceaiul și aspirând cu încântământ opiu, ei își petrec inocent timpul! O, tabel admirabil de moravuri pacifice! O, fericiți chinezi!! Binecuvântate ființe bipezi, cât este de invidiat soarta voastră. Voi nu vă frâmântați cu firea pentru nimic. Nu este nimic în stare să aducă un moment măcar de excepțione în viața voastră calmă și neofensivă: nici rahitismul prematur al micelor chineze; nici legenda bietului Pim-Pim, fidelul vizitator matinal al Casei Justiției; nici crâmpieile de banan încrucisate pe ușa edificiului Mumei Tutulor; nici chinul sărmanului chinez care este condamnat la intrarea Pungei Publice să-ncerce sătura pe năsatibilele monstru; nici tăierea limbei din jurisdicțiunea voastră. Vouă, ceaiul și opiu să vi se dea... și-ncolo, pace! O, de trei ori fericiți muritori!!!

Mă iartă, domnul meu, dacă mi-am uitat datoria de cicerone, lasându-vă un moment, pe doamna și pe d-ta, pentru a mă adresa chinezilor mei. V-o jur că am făcut-o numai dintr-o mișcare interioară instantanee și nerezistibilă de sinceră admirațiune.

Pentru astă dată, vă cred satisfăcuți îndeajuns. Sunt fatigat; permiteți-mi să mă retrag; vă las.

Cum vi se pare, grațioși cititori, apocalipsul meu?

Ce va să zică purtarea astă, vor striga unii din dv; întâi ne arunci peste două mii de ani în viitor, ne spui niște comedii extravagante, ne plimbi, ne-ncurci, și-apoi ne lași în Tâmpitopolea d-tale fără să ne spui cum să venim îndărăt; ne lași în un loc necunoscut,izar, straniu, rătăciți...

Iubiți lectori, nu sunteți deloc rătăciți. N-aveți nevoie de conducerea mea. Luați bine seama, a fost numai o glumă fantastică: sunteți acasă, la dv., între ai dv... în București, în Țara Românească. Priviți în jurul dv.; îmi pare că cetiți „Ghimpele“.

ZIGZAG!...

[„O armată formidabilă...”]

O armată formidabilă de lucrători, purtând topoare, ciocane, căngi, sape; în fruntea ei, o nenumărată companie de ingineri; dupe dânsa un șir lung de nu știu câte căruțe încărcate cu instrumente mecanice, științifice și altele, și-n urma acestora, care cu proviziuni, pornesc spre miaza-noapte din cetatea capitală, în aplauzele mulțimii entuziaște a bunilor români, cu scop de a merge să rază de pe fața pământului Carpații, pe cari, drept vorbind, se pare că bunul Creatore i-a pus, unde sunt, în ne cazul multora.

Eu zic, domnilor, că scopul este mare și demn. Închipuiți-vă România, dupe terminarea acestei colosale expedițiuni: o imensă câmpie lucie, bătută ca-n palmă, curată și măturată cum sunt curțile oamenilor cu gust și dare de mâna; nici pulbere, nici noroi; un bulevard cochet, pe care să poată trece, numa-n papuci, vecinii unguri la noi și noi să putem trece la dânsii; fără vame, fără formalități importune de *transit* internaționale. În treacăt, cele două specii de oameni, cu buna-creștere ce-i caracteriză, se vor saluta, vor schimba o strângere de mâna cordială și-și vor continua calea. Ce tabel încântător! Dați-mi voie să admir astă pagină de istorie, în care străluce exemplul adevarat sublim al înfrățirii popoarelor!

Cum vă pare strofa de sus?

Mă prinz că vă place.

Mâncăți, în ziua de Buna-Vestire, șapte feluri de bucate de pește-necate-n untdelemn, fără a cugeta măcar la cele ce spun sectarii sobrietății; îndată după prânz, lăsați perdelele de la ferestre, spre a nu vă supăra la ochi lumină prea multă, și lungiți-vă p-un pat moale culcându-vă pe spate; trageți apoi

un somn adevarat călugăresc. Ei bine, sunt sigur, nu veți putea avea un vis mai gingăș decât cel din prima mea strofă.

Este un vis, mărturisesc; o specie de apocalips politico-socială.

*

Vouă, cari faceți parte din poporul inteliginte și nu voiți a-nțelege; vouă, buni neguțători, cari moțaiți, de cum se face ziuă până ce-nnopteză, în fața magazinelor voastre; vouă, părinți, cari nu v-amintiți că sunteți datori a lăsa o moștenire cetățenească demnă fiilor voștri; vouă, junii de diferite specialități, profesionali liberi, după cari se scurg ochii părinților voștri, și cari ati uitat ce datoriți, în momente grele, societății și patriei; vouă, în fine, cari munciti din zi până-n noapte, din toate meserile, și cărora nu vă vine ideea, o dată, prin simplă curiozitate, să vă strângeti și să vă numărați; vouă, la toți, îmi permit a vă adresa o-ntrebare: v-ar plăcea să vedeți realizat apocalipsul meu? Aș vrea prea mult să știu.

*

Veti zice că sunt capiu, pe onoarea mea, citindu-mi această invocare solemnă; îmi vor impuța unii din dv. c-am început prin absurd, pentru că s-ajung la ridicul! Este adevarat, tonul de care am uzat mai sus este prea lugubru, prea mormântale, prea lipsit de poezie. Țiu să repar aceasta.

Ascultați dară.

Un consule – zic un consule cum aş zice orice alt – se suie pe creasta unui munte-nalt. îmi pare, iubiți lectori, c-am nemerit o imagine poetică aleasă. Acolo dânsul vede, aplecată și aproape să se surpe, o enormă bucată de stâncă. Dă cu piciorul într-însa; stâンca se rupe din munte și pornește la vale în valvărtejiu. Cu cât cade, cu atât iuțeala căderei crește. În câteva clipti, devine un adevarat monstru devastator: rupe, smulge, dezrădăcinează livezi întregi, prăpădește vite, distrug colibele subrede ale bieților țărani de pe coastă, ajunge și spaimă simplilor munteni, și se rostogolește mereu, urlând și cu o iuțeală nebună. Si când ar sta cineva să cugete că nu trebuia, cu câteva minute mai nainte, decât o buturugă țeapănă pusă-n calea ei, spre a-i înfrânge rezistența fatală!

Așa e c-am schimbat tonul?

Uite, astfel pare că-mi place și mie mai bine.

Știam eu bine că sunt mai tare-n descripțione decât în invocare.

Doamnelor și domnilor, vă jur că d-acum nainte nu voi mai face invocări; ar fi absurd, din parte-mi, să cerc un genere, în care văd bine că nu reies.

Luati bine seama că, prin titlul chiar ce am pus la-nceput, v-am anunțat că nu voi fi deloc fidele unității de idee. Să nu vă mirați dară dacă, cu sau iară vro analogie, mi-ar trăsni dodată prin cap să vă spui, în această ultimă strofă, o istorie curat americană.

O și-ncep.

În unul din statele confederate ale Americii de Nord, era să aibă loc o alegeră de guvernator. Toți se preparau a merge să voteze. Unuia îi veni ideea americană – știți cât de ciudate sunt ideile americane – să joace o farsă concetătenilor săi. Strânse câțiva bandiți, le dete câteva donițe de *rhum* la dispozițiu, și, după ce-i adăpă astfel bine, merse cu dânsii în sala alegerei, spre a se impune votului celorlalți. Trebuie să repet că ideea era demnă numai d-un american!

În trei rânduri de alegeri, reieși prin acest mijloc ingenios. A patra oară, însă, americanii hotărâră să-l joace la rândul lor. Se strânseră toți și porniră la alegeră, cu cei mai bătrâni în frunte, având toți câte un revolver – arma de predilecție pentru americani este revolverul.

E de prisos a vă mai spune acum că farsa reieși de minune. Americanul farsor, cu toți bandiții lui, o păti cât de bună.

Ce curioase moravuri cetățenești! Uite, numai americanii sunt capabili d-ăsa curiozități.

Nu știu dacă vă place istoria mea americană; însă, pre legea mea, din parte-mi, aş da mult să mă pot duce-n America, spre a mă bucura de spectacul unei aşa ciudate scene.

CRONICA SENTIMENTALĂ

În una din livezile-nverzite ale Africei necunoscute de miazați, prin cari curge liniștită apa Zanzibarului, se rădică un cătun de bordeie locuit d-o populație barbară căt se poate de ciudată.

Veti crede că voi să vă serv un capitol de geografie populară, sau că încerc a vă da introducționea topografică a unui roman de călătorii și aventuri.

Nicidecum! Voi să vă fac cunoștință pură și simplă cu o specie de oameni cari, mă prind, nu-și pot găsi semeni în nici unul din cele patru înghiuri ale pământului.

Liniștiți, pacifici și muncitori, ei cultivă pământul pe țărmii Zanzibarului. Nu au făcut nimănui niciun rău, și, cu toate astea, sunt în o stare... ca vă de capul lor.

Bieții mei africani, necunoscând până mai anii trecuți inventiunea salutară a pălăriilor, și sezând la muncă toată ziua cu capul gol, espus la razele fierbinți ale soarelui de miazăzi, și-au prăjît creierii până-ntr-atâtă, încât toți călătorii carii s-au aventurat prin aceste ținuturi barbare, văzând pe africanii mei, cu drept cuvânt i-au numit: *tâmpăiți*.

Imaginați-vă un beduin – știți că vorba beduin în Africa este sinonimă cu tâlhar – sălbatic, mâncăcios, nesătios, cu toate instinctele rele, ingrat, rău, scelerat și câteodată chiar antropofag, stând pe un tron de nuiele de răchită, în mijlocul cătunului, sub un umbrar de frunze de palmier: este capul atotputințat al bieților *tâmpăiți*.

În jurul lui, alți câțiva beduini, armați cu câte o lance-n mâna, un arc și o tolbă cu săgeți la spinare și un cuțit enorm la brâu, purtând câteva pene de struț înfipte-n părul lor negru și creț, compun curtea și se numesc favoriți consiliari.

Aceasta este totă organizațiunea sociale a *tâmpăiților*.

Acum, sunteți curioși să vă fac un tabel pitoresc de moravurile publice ale acestui trib barbar? Ascultați.

Curtea este strânsă în jurul tronului de răchită. Beduinul suprem cheamă pe primul consiliar, îi spune ceva la ureche, și apoi, cu un semn, congediază pe toți. Curtea se răsipește.

Şeapte beduini, mai-marii celor mari, se răped pe cai, ia cuțitele-n dinți, împumnă lancile și dau goană cailor prin cătun, zbierând ca niște posedăți. Vai de *tâmpitul* care se va găsi-n calea lor! îl trag în lance ca p-un iepure-n frigare.

Bieții *tâmpăiți* aud de departe zbieretele beduinilor și dau năvală-n bordeie; cei ce nu au avut pas să intre se trântesc cu fața la pământ, ating țărâna cu fruntea și, aducând mâinile pe dasupra capului, fac semnul penitintiei.

Beduinii, în goana lor, dau foc bordeielor, jefuiesc tarinele și averile *tâmpăiților*, trag în lănci câțiva și se-nțorc, tot prin cătun, cu caii obosiți și-nspumați la pas.

Toată populațiunea d-astă dată le iese-nainte cu daruri și li se-nchină până la pământ.

Cam în toate zilele se repetă această scenă: este un remediu beduinesc pentru mântinerea liniștei și ordinei în spiritele bieților mei africani.

Sărmani *tâmpăiți!* Beduin vă trebuie voă!?

Am călătorit odată prin acel minunat ținut, și-l voi pomeni și morților. Am admirat moravurile bizare ale acestor nefericiți. Am văzut de nenumărate ori repetându-se, din ce în ce mai cu furoare, scena de mai sus. Aproape să mă tâmpesc și eu de prea multă admirățiune, am atras într-o zi la o parte pe câțiva *tâmpăiți* mai de căpetenie.

Bine, nefericiților, le zisei, cum nu vă vine odată ideea să vă sculați cu toții-n o dimineață, să puneti mâna pe toți beduinii și să-i atârnăți în rând la bătaia vântului de crăcile palmierilor voștri? Ce dracul! nu mai aveți nici instinct? Până când o să vă numiți *tâmpăiți*?

Căscără toți gura, deschiseră ochii mari, rădicără din umeri și începură să cam surâză.

Nu-nțeleseră ce le spusesem.

Adevărat *tâmpăiți*, de trei ori *tâmpăiți*, zisei în mine, sunteți demni de admirat!

Mă-ntorsesem de mult din călătoria ce făcusem la tribul *tâmpăiților*; vă jur însă că nu mai cugetam decât la dânsii. Îmi rămăsese adânc săpată în memorie suvenirea nefericirei și mizeriei lor. Nu-i puteam uita.

Mai zilele trecute, întâlnesc un amic care necontentit călătoreste. Se-nțorcea din Africa. Îl întreb cum a petrecut.

— Am văzut minuni, îmi zise. Ai auzit tu vreodată de *tâmpăiți*?

— *Tâmpăiți*! strigai. O! îi cunosc! Am petrecut mult în mijlocul lor, sermanii! Ei, cum mai o duc dânsii cu beduinii?

— Din ce în ce mai rău!

— Bieții *tâmpăiți*! sunt de plâns.

— Pre legea mea, îmi zise amicul, tu-i crezi de plâns, permite-mi să-i crez de râs.

— Bieții *tâmpăiți*! repetai...

O sumă colosală de vase de comerț, încărcate cu mărfuri de toate specii, plutesc, în sus și-n jos, pe Dâmbovița canalizată; strădele, pavate cu tuci, sunt brăzdate, de la un capăt al cetății până la celalt, de o mulțime monstruoasă de linii de *tramways*; pe dasupra capetelor bunilor cetățeni, se-nrucișează-n aer, în lung și-n lat, după sistema engleză, șinele unui număr nenumărabil de căi ferate, și o sumă absurdă de fabrici, în întrul căroră mii de drugi de fier, milioane de roate cu dinți mereu se succesc și se-nvârtesc, funcționează necontentit cu o regularitate de desprăsat.

Sublimă civilizație!

Pretutindeni fier și otel!

*

Trebuie să știți, doamnelor și domnilor, că nimic din toate acestea nu se vedea altădată pe aci. Capitala noastră nu era decât o imensă grămadire de case acoperite cu olane sau șindrilă, pardosite cu cărămidă sau pământ, urâte, nengrijite și neconfortabile, așezate pe o vastă mocirlă, când înghețată în gloduri de sărutările septentrionali ale crivățului, când înverzită de mucigai prin solitudinea fierbinte a razelor solare.

Înainte de revărsatul zilei, cetățenii, îmbrăcați în maniera turcească, porneau d-acasă, încălțați cu picioroange. Străbateau astfel nomourile stradelor, purtând în mâna stângă un felinar cu vopaiță de seu, și-n mâna dreaptă un baston lung cu cioc de fier, cu care necontentit încercând pământul înainte, se fereau să nu dea cu picioroangele în vreun băltău prea adânc. Așa, ajungeau în piață. Aci trăgeau din brâu o pungă de piele de oaie cu șireturi, scoteau din ea două parale turcești și-ncepău să-si târguiască. Apoi, se-ntorceau purtând în spinare, atârnată de ciocul bastonului, tradiționala lor basma roșie cadrilată, încărcată cu d-ale casei.

În aşa stare mizerabilă se afla buna noastră cetate; aşa trăiau nefericiții noștri străbuni. Să ne aducem aminte de dânsii cu pietate și... să nu ne uităm vorba.

*

Neciplirea, uitarea de sine, săracia, barbaria dominiră mult timp asupra acestor locuri; dar, în fine, luară fuga-nspăimântate, când prima locomobilă a doctorului Strousberg, urlând ca o turbată și aruncând, prin gura coșului ei funinginit, nori negri de fum și aburi, veni să ne puie pe brațe pe câțiva fi amabili ai preaiubitului *Vaterland*.

Să citim cu respect această frumoasă pagină de istorie modernă; să ne amintim cu venerare d-acea minunată epocă, în care ni se dete să-nghițim și-nghițirăm cupa delicioasă a civilizației, întocmai cum li se dă să-nghiță și-nghit copiii mici doctoriile de friguri. Să aruncăm privirile în jurul nostru, să respirăm cu sete aerul curat al civilizației și să surâdem, tam-piți de fericire, dupe obiceiul pământului!

*

Pe malurile lacului din Cișmegiu, cinci mii de lucrători, toți feciori de oameni cumsecade, descendinții pacinicilor neguțători cari odinioară își numărau boabele mătăniilor în ușa magazilor; cinci mii de lucrători sunt la muncă de cum se face ziua până-nnoptea bine.

întocmai ca indianii de la Gange - cari, sub jurisdicția gârbaciului englezesc, lucrează la recolta indigului, zaharului și bumbacului, - lucrătorii noștri sunt despoiați până-n brâu pentru a duce mai lesne la iuțeala arșiței solare.

Cu aceeași procedere cu care se pescuiesc și se prepară țării pe termii Mărei Nordului, lucrătorii noștri pescuiesc și prepară broaștele din balta Cișmegiului. Unii le prind; alții le apucă de labele dinapoi și le ucid, bătându-le pe niște mormane de sare pisată; unii le usucă la soare; alții le-nșiră pe sfoară de Sibiu, pe când alții le așează în untdelemn în niște cutii de tinichea, pentru a fi trămise apoi la Berlin de către întreprinzătorul concessionar al pescuitului bălței, d. Karl Schweinmann, ca conserve alimentare.

*

Ce tabel minunat! Ce admirabilă mișcare de viață și civilizație!

Nu vă mirați, doamnelor și domnilor! N-am ajuns acele timpuri; dar, bun e Dumnezeu, le vom ajunge curând.

ZIGZAG

[„Cum să-ncep...”]

Cum să-ncep?... Pre legea mea, tocmai asta mă cam încurcă; dar, fiindcă am început, crucea-ajută, povestea vorbei... ce-o da târgul și norocul.

Țiu prea mult ca neapărat, chiar în primele rânduri, să-aduc adâncă mulțumire comitetului de redacție al „Chimpelui“ pentru măgulitoarea bunăvoiță cu care m-a admis în sânul său. Începutul e academic, nu-i aşa?

Și, – zeu – strivească-mă redacțiunea ziarului pus [sub] auspiciile nobile ale cavalerului Fâlfison, depozitarul și gardianul suprem al păcii publice din Tâmpitopole, cu înjurăturile sale ebdomadare, – m-am hotărât să vă dau pe fiecare săptămână câteva rânduri. Cum și ce fel? Nu pot spune; modestia nu mă iartă a-mi lăuda mai dinainte marfa; mie, vă pot asigura de p-acum că sunt să-mi placă prea mult. Numai, doresc a face cunoscut că, nici cât negru sub unghie, nu mă voi ocupa de politică. Așa, cu voia d-voastre, doamnelor și domnilor, îmi termin cu cinste fraza și-i și pun punct.

Numele ce-am ales pentru a boteza strofele mele de simplă proză îmi permite, iubiți cititori, a-mi lăsa condeiul să meargă-n voia fantaziei mele rătăcitoare.

Fericiti-mă cu grațioasa d-voastre atențione în ceea ce privește următorul tabel caracteristic.

Timpul în care se desfășoară acțiunea este aceea ce astăzi, lingându-ne pe bot, obicinuim a numi *Sărmana vreme veche*.

Încep:

E pe la Sântul Andrei, cap de iarnă, când plouă, ninge, îngheată, se topește, și e lapoviță și polei, și curg străsinile, și crivățul se bate-n cap cu austrul. Pe când mai este așa ca la vrun ceas și jumătate până la ziua, de entunecere beznă, cinstițul cetățean, îmbrăcat cu o precauție aproape siberiană, încălțat cu o păreche de picioroange solide, înarmat în mâna dreaptă cu un baston lung prevăzut cu o cange de fier la vârf și-n mâna stângă purtând un felinar cu vopaiță, pornește din fundul mahalalei, de la locuința lui, și, încercând înainte tărâmul cu vârful bastonului, spre a ocoli găurile și băltările prea afunde ale podului, cu chiu, cu vai ajunge în piață. Aci trage din brâu pungociul lui de piele de oaie, scoate din buzunarul anterius basmau și-ncepe să-și târguiască. Pe la revărsatul zilei, se-ntoarce înapoi, purtându-și pe umăr bastonul, de ciocul căruia îi atârnă pe spete tradiționala basma roșie cadrilată, încărcată cu dale casei.

Inima se umple de duioșie la aceste dulci suveniri, și-mi pare, aşa cred, doamnelor și domnilor, că nu se poate mai minunată ocazie pentru ca să ridicăm ad-hoc rugăciuni spre pioasa memorie a preademenilor noștri strămoși.

Se sculau până-n ziua și se culcau cu găinele, fără să tresără când, pe stradă sau la fereastra lor, glasul vătăselului de noapte intona răgușit vestitul „Cine-i acolo...o...o?“. În viața lor, o programă onestă, etern neschimbată, totdeauna respectată până la venerare; în moravurile lor, o absolută dul-

ceață amestecată din când în când cu un șmac bătând cam în sălcu; în purtarea lor, o regularitate cronometrică; în relațiunile lor, un mers curat patriarhale, și-n simțimintele lor – deși nu erau toți hagii – o creștinătate nealterabilă.

Fee-le țărâna usoară! Dumnezeu să-i ierte! Vezi că apucaseră și vremuri bune.

*

Comptează pe iertăciunea d-voastre că v-am scormonit, prin exces de fantazie, aceste suveniri. Sunteți atât de înduioși încât, de voie, de nevoie, trebuie să schimb tonul cu desăvârșire pentru a vă lumina figurile posomorâte de prea multă pietate fiască.

Fiți buni și mergeti-nainte.

De la un capăt și până la celalt, Capitala noastră este brăzdată de linii de tramways, cari și îndeplinește serviciul cu o punctualitate de desesperat; nopțile, fie căt de întunecoase, strădele sunt înecate în lumina strălucitoare a gazului fluid, care se produce prin becuri aurite; aproape că nu mai avem caldărâm, pretutindeni granit, marmură, – ba încă se asigură mai zilele trecute, că s-a proiectat a se lucra, la colțul bulevardului, o bucătă de trotuar în sidef, peruzele și mozaic –; hanuri mici nu se mai află nici la strelajă, peste tot Grands hôtels.

Pe dinaintea Universității trece bulevardul, această ingenioasă și minunată producție a tehnicei moderne; o stradă lată pe care părinții orașului nu mai au nevoie să-o măture: e astfel aşezată înadins că o matură vântul trimis, se pare, spre acest scop de către solicitudinea cerească a Ziditorului; ... și drept în față cu Senatul, pe bulevard, statua eroului Mihai călare și cu beldia rădicată, parcă tot ar vrea să se năpustească asupra cuiva. Găsesc, în treacăt, dacă-mi dați voie, că atitudinea eroului este prea bătă[il]oasă, mai ales prin considerație către maturul corp al reprezentanților naționale, în fața căruia, zău, nu știu bine cui i-a venit ideea atât de picantă și antitetică d-a-i așeza statua atât de amenințătoare.

Și apoi în toate colțurile, de la fiecare răspântie, începând de cum înserează, chiuiesc până la ziua, toată noaptea, căte o aşa-numită *café-chantant*, instituție publică dezmembrătoare, introdusă la noi numai și numai spre nobilele scop d-a susține la înălțimea lor moravurile publice. Aci, făcându-și cura de trândăvie, – care ne priește foarte bine, să nu vă fie cu supărare – aşezat la o masă și-nainte-i cu un pahar cu bere, ce neconcenit se deșartă și se umplu la loc, cetățeanul român găsește fără greutate mijlocul cum să-și încee necazul, să-și stimuleze simțimintele naționali, să-și

înăvuțească spiritul și să-și dea zbor veselui fantazii, petrecând pacnic câte zece sau douăsprezece ore pe fiecare noapte. O! Doamne, sunt foarte lungi noptile de iarnă.

Aci minunea minunilor! demnul locuitor al Capitalei vede desfașurându-se, înainte privirilor lui setoase de curiozități, spectacolul nostrim al canțonelor, producționi solemne de morală publică și la cari neapărat vor cugeta matur notabilitățile literarie de la noi; luând nobila hotărâre de a dota frageda literatură cu câteva bucăți alese de acest nou și demn genere.

Să luăm aminte! Domnișoara Rosa Schweinereien, membru feminin de clasa întâia din personalul artistic de la cutare café-chantant, și-a terminat canțoneta sa *Tifla cu piciorul*, și rădicându-și piciorușul rotund, o formă demnă de Thorwaldsen, la nivelul nasului unui zelos admirator al său – care a crezut oportun pentru sentimentele lui să-și bea paharul cu bere tocmai lângă scenă, – face un salut plin de grații onorabilul[ui] public și iese triumfatoare, găbadând cu furoare, așa dupe cum inima-i cere. Cortina, pe care se vede desenul alegoric al viitorului patriei înconjurat de nori naționali... tricolori, se lasă. Dodată, un corent electromagnetic de entuziasm rădic[ă] pe toți de la cincizeci și nu știu câte mese – sed câte doisprezece la o masă, și câte trei p-un scaun. Atunci, aplauze nebune, bătăi din mâni, din picioare, din pahare, din bastoane, din umbrele, din scaune, fac a se rădica din nou cortina, și dșoara Rosa, atinsă până la lacrimi de gloria succesului, păstrându-și însă mereu binevoitorul surâs, vine la rampă să mulțumească și să-și primească *bene merente* aceste cordiali aclamațiuni. Toți se reașeză, și într-actele, stropite cu bere-n abundență tradițională românească, se petrec tot aşa de vesel. Totul însă merge cu o solemnitate impunătoare. Aci nu sunt pasiuni, porniri și zbuciumări politice: toate au pierit; în locul lor, se respiră o veselie și o pace demnă de invidiat; toți sunt frați întru a aștepta fericirea patriei cu venirea anului nou.

*

Termin pe dată. Strofa finală e scurtă, este însă aceea la care ține mai mult amicul Stoenescu, administratorele „Ghimpelei”.

Vedeam totdeauna pe acest cetățean petrecându-și zilele cu a scrie mereu la epistole. Credeam că face un studiu practic de stil epistolar și-l lăsam să-și vază de treabă. Într-o zi, mai alătăieri, îl găsesc sigilând un plic și având pe masă la dreapta un teanc de scrisori sigilate gata; la stânga, îl așteptau altele spre a fi supuse aceleiași operațiuni. Mă intrigai în sfârșit, și-l întrebai ce face.

— Scriu pe la abonați să-mi plătească datoriile!

— Bine, frate, în toate zilele le scrii?

— Dacă nu-mi răspund!

Cuvântul poate trece de istoric, pe onoarea mea; și bravul amic scrie mereu. N-ar fi rău, prin urmare, așa crez, doamnelor și domnilor – aceia pentru cari cetățeanul Stoenescu face cură de corespondință câte cinci ceasuri pe zi – să vă achitați de dânsul; vă asigur că-i veți face nespusă plăcere împlindu-vă datoria.

DEPEȘI TELEGRAFICE

SERVICIUL GRATUIT ȘI DE PORUNCEALĂ AL „GHIMPELUI”

Berlin, 2 ianuarie. – Pe d. de Bis-smârk l-a apucat sughițul și strănutatul de la proclamarea lui Don Alfonso ca rege al Spaniei. Popii îl felicitează de această reușită cu *carnacsin*. Numai de i-ar fi d-a bună. Popii sunt deciși a face un mare parastas pentru liniștirea d-lui de Bis-smârk și întărirea lui Don Alfonso, ale cărui balamale s-a cam slăbit din cauza oftatului dupe tron. Moriones a murit mortăciune, și Serano și-a primit resplata pentru serviciile aduse cauzei lui Don Alfonso, dându-i-se și revașiu de drum.

Roma, 3 ianuarie. – Don Carlos, ca să-și rezbune pe popa Piu, pentru că l-a tras pe sfoară, a hotărât să se turcească cu toți ai lui. Castrat sufere de tecnefeș din cauză că n-a fost vestit să ia și el parte la restabilirea Bourbonilor pe tronul Spaniei.

Exarhina, aflând de hotărârea luată de Don Carlos de a se turci, i-a trimis un portret al ei și o scrisoare confidențială, rugându-1 a o îngagia între viitoarele sale cadâne. Don Carlos a primit cu bucurie și Exarhina se dispunea a pleca. Toți cordialii tineri și voinici, cari, până acum, se bucurau de favorile Exarhinei, par foarte contrariați de apropiata ei plecare.

Pesta, 5 ianuarie. – D. Andrasy suferă tare de măseava de *minte* de la schimbarea ministerului sărbesc. Un consult de 12 doctori de Staatsbahn s-a întrunit în jurul bolnavului și a opinat în unanimitate că esistența ministeriale a vestitului deplomat maghiar este foarte amenințată. Cura ordonată de consultul medical din nenorocire este imposibile din cauză că spîterii d-aci nu vor să facă rețetele pe credit. Să vorbește, însă, că sicur, că d. Crucioiescu și Costea-chioru-Cantaridis, aginți diplomatici, vor interveni pe lângă guvernul lor respectiv spre a plăti rețetele necesarei

pentru stabilirea sănătății ministeriale d-aci prin ipotecarea unor căi din țeară lor.

Constantinopole, 6 ianuarie. – Aflând despre venirea noului minister sărb la putere, sultanului i-a revenit pofta de mâncare și cheful pe care le pierduse de mult. Se sună pe aci că guvernele unor state vecine sunt foarte îngrijite de dispozițiunile padișahului.

Paris, 7 ianuarie. – Ultimele alegeri au fost un fel de *talmeș-balmeș*. Nu se știe încă cine va mâncă *locmaua*.

Paris, 9 ianuarie. – Camera și guvernul s-au cam burzuluit cu ocazia unea legilor constituționali. Miniștrii au mâncat păpara. Li s-au dat și revaș de drum. Nu se știe până acum dacă mareșalul Mac-Manșon din ce parte își va recruta noul minister septenalist. Ceea ce este însă mai greu pentru ma-reșalul președinte, este că nu poate mai curând să-și vază împlinite visurile în privința viitorului și preaiubitului său ginerică Luluță al IV[-lea], pe care l-a pupat în bot de Anul Nou, în loc de arvună.

Madrid, 9 ianuarie. – Primul act constituțional și liberale al lui Don Alfonso de Bourbon și-a produs efectele sale. Toate ziarele liberali sunt suprimate. D-aci începe opera glorioasă a lui Don Alfonso. Spania se poate felicita prin urmare de norocul ce-a dat peste dânsa. Ministerul lui Don Alfonso este terchea-berghea șapte lei perechea și ceva de dăruială.

CRONICA

[„A! doamnelor și domnilor...”]

— A! doamnelor și domnilor, sunt cronicar, și-mi este imposibile a nu fi indiscret – cu voia lui *conu Gugumano*, primarul Bucharei.

— Dară ce are a face primarul Bucharei?

— Mă rog, dați-mi voie! despre dânsul am să vă vorbesc. El este nobilul meu erou pentru cronică de azi. Îmi pare rău că nu am darul lui Apollon, ca să-l cânt în versuri.

— *Conul Gugumano*, primarul Bucharei, în versuri?

— Da! în versuri eroice. Nu râdeți. Adică, de ce nu! Să ne înțelegem: dacă dumnealui a ajuns să fie primar la Buchara, pentru ce nu s-ar găsi și un fecior al muzelor ca să-l cânte în versuri? Nu mi s-ar părea rătăcirea a doua mai rea decât cea dintâi.

Conul Gugumano, prin urmare...

— Iar!...
— Iar și totdeauna. Ei, ce vreți! am și eu simpatiile și slăbiciunile mele... Mă rog, doamnelor și domnilor, lăsați-mă să-ncep cel puțin. Mă lăsați! Bine. Încep deci:

Conul Gugumano, în una din zilele trecute, a mers în calitate...

— Ce mai calitate!...

— Domnule, mă-ntrerupi iar. *Quand arriverons-nous, si nous marchons ainsi?* vorba poetului. și apoi, dumneata n-ai parte de cuvânt aici; dumneata ai antipatie vădită pentru *conu Gugumano*, fiindcă ești contribuabil la Bucara! Ei! și ce-a ieșit d-acolo? Ce-ți pasă dumitale de neomenia cu care onestul părinte al capitalei Turkestanului își tratează pe administrații lui? Si apoi chiar dacă ți-ar păsa dumitale de una ca asta, ce ne pasă noă că-ți pasă dumitale?... Te rog, lasă-mă să-mi încep cronica.

Ziceam că *conul Gugumano* este un... un...

Mi-am pierdut șirul!... Am început rău! Să încerc să începe din nou și mai bine, de se poate. Să vedem!

*

Mesdames et messieurs! Signore e signori! Doamnelor și domnilor! Vedeți că-ncep cu scamatorii. Atențiuie!

Mai zilele trecute, *conu Gugumano* (citiți, ca tatarii, Gugù-manò), pe-trecu o noapte până aproape de ziua cu condeul în mână, vrând să facă socoteala banilor primăriei de la Bucara, căci n-au mai remas nici prin fundul lăzilor. Stete toată noaptea și nu putu măcar să-nceapă.

Se culcă despre ziua obosit d-atâta lucru, și se deșteptă a doua zi târziu, mahmur ca un bașibuzuc și ursuz ca un cazac. Se spălă și se aşeză la dejun. Pesemne, l-o fi supărat vro purdalnică de măsea, că trecu cu cinci litre fără una peste porția obicinuită; și mi se rădică de la masă făcând cu ochiul, din mahmur zefliu, și din ursuz chefliu, trandafiriu la obraz și cu barbișul cătând a gâlceavă.

„A, saperlot! își zise strașnicul primar, legănându-se într-un fotoliu măreț. A, saperlot! a, sapristi! (că-njură și mai și în franțuzește decât în limba lui). A, crêdieu! ce dispus sunt! Unde dracul să mă duc eu să petrec câteva minute, ca să pot digera.“

Feciorul intră cu cafea și licoruri și întrerupe monologul lui *conu Gugumano* tocmai în partea cea mai caracteristică.

Conul Gugumano gustă un licor, și... i se pare apă goală. Cu toate asta, este de la Șapca! Mai înghite un păhăruț... Nu prea... dar, în fine, tot